

Biblioteka Policjanta Prewencji

**Beata Jagielska
Alina Majchrzak
Agata Tabor-Dziakoń**

ZATRZYMANIE OSOBY

(materiał dydaktyczny)

Według stanu prawnego na styczeń 2010 roku

SŁUPSK 2010

**Materiał opracowany w Zakładzie Prewencji i Ruchu Drogowego
Szkoły Policji w Słupsku**

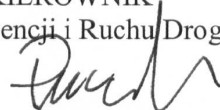
Korekta i redakcja językowa: Grażyna Szot

Redakcja techniczna: Zenon Trzeciński

Projekt okładki i druk: Marcin Jedynak

Zatwierdzam i wprowadzam
do użytku jako materiał dydaktyczny

KIEROWNIK
Zakładu Prewencji i Ruchu Drogowego

mł. insp. Czesław Purowski

Wydawnictwo Szkoły Policji w Słupsku
Druk: Pracownia Poligraficzna SP Słupsk
Zam. 8/10. Nakład 5 szt.
Wydanie II, poprawione
Słupsk 2010

Spis treści

Wstęp	5
1. Ujęcie osoby	7
2. Zatrzymanie osoby	8
3. Podstawy prawne zatrzymania osoby	8
4. Podstawy faktyczne zatrzymania osoby	10
4.1. Zatrzymanie procesowe	10
4.1.1. Zatrzymanie w związku z popełnieniem przestępstwa – art. 244 § 1 k.p.k.	10
4.1.2. Zatrzymanie w związku z popełnieniem wykroczenia – art. 45 § 1 k.p.ow.	11
4.1.3. Zatrzymanie nieletniego	12
4.2. Zatrzymanie pozaprocesowe	12
4.2.1. Zatrzymanie penitencjarne	12
4.2.2. Zatrzymanie porządkowe (prewencyjne)	13
4.2.3. Zatrzymanie administracyjne	13
5. Prawa osoby zatrzymanej	13
5.1. <i>Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji</i>	13
5.2. <i>Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego</i> ..	14
5.3. <i>Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia</i>	17
5.4. <i>Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich</i>	17
5.5. Prawo do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności	18
6. Czas zatrzymania i czynności podobne do zatrzymania	18
6.1. Czas zatrzymania	18
6.2. Czynności podobne do zatrzymania	19
6.2.1. Doprowadzenie	19
6.2.2. Doprowadzenie do wytrzeźwienia	20
7. Bezpieczeństwo podczas zatrzymywania osób	21
7.1. Zatrzymywanie osób w miejscach publicznych	21
7.2. Zatrzymywanie osób w pomieszczeniach	22
8. Taktyka zatrzymywania osób	22
8.1. Prowadzenie pościgów	23
8.2. Sprawdzenie i przeszukanie osoby	25
8.3. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego	25
9. Czynności policjanta związane z zatrzymaniem osoby	26
10. Sporządzanie dokumentacji z zatrzymania lub doprowadzenia osoby	30
10.1. Zatrzymanie procesowe	30

10.2. Zatrzymanie pozaprocesowe	31
10.3. Zatrzymanie nieletniego	31
10.4. Doprowadzenie osoby do wytrzeźwienia	32
Bibliografia	33

Wstęp

Prawo do wolności jest jednym z podstawowych praw ludzkich. Zagwarantowane zostało m.in. w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 41. 1. Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie.

2. Każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku sądowego ma prawo odwołania się do sądu w celu niezwłocznego ustalenia legalności tego pozbawienia. O pozbawieniu wolności powiadamia się niezwłocznie rodzinę lub osobę wskazaną przez pozbawionego wolności.

3. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

4. Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.

5. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Zatrzymanie osoby jest uprawnieniem Policji ingerującym w konstytucyjne prawo do wolności, w związku z czym musi być oparte na zasadzie praworządności. Ponieważ w swej służbie policjanci niemalże codziennie mają do czynienia z zatrzymywaniem osób, wymagana jest dobra znajomość tego zagadnienia. Niniejszy skrypt ma zatem przybliżyć tę tematykę oraz zapoznać z obwarowaniami prawnymi tego uprawnienia.

1. Ujęcie osoby

Ujęcie osoby jest to tylko chwilowe ograniczenie wolności człowieka – sprawcy przestępstwa, polegające na przytrzymywaniu osoby podejrzanej do dyspozycji organu uprawnionego do zatrzymywania osób¹.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 243. § 1. Każdy ma prawo ująć osobę na gorącym uczynku przestępstwa lub w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa, jeżeli zachodzi obawa ukrycia się tej osoby lub nie można ustalić jej tożsamości.

§ 2. Osobę ujętą należy niezwłocznie oddać w ręce Policji.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 45. (...)

§ 2. Art. 243 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio.

Na podstawie art. 243 k.p.k. uprawnionym do ujęcia osoby jest każdy, tj. osoba fizyczna, a nie tylko pokrzywdzony², niezależnie od obywatelstwa, funkcji i stosunku do sprawcy. Jest to uprawnienie, a nie obowiązek, ponieważ nie można od osób postronnych żądać, aby zatrzymywały lub ścigały przestępcę, a co za tym idzie, narażały się na niebezpieczeństwo³.

Ujęcie może nastąpić jedynie w razie schwywania danej osoby:

- 1) na gorącym uczynku przestępstwa lub wykroczenia,
- 2) w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Bezpośredniość pościgu wynika z faktu podjęcia go niezwłocznie po dokonaniu bądź próbie dokonania czynu, a trwa do chwili ujęcia sprawcy⁴.

Popełnienie czynu nie stanowi wystarczającej podstawy do schwywania jego sprawcy, musi bowiem wystąpić jeszcze przynajmniej jedna z nw. przesłanek, a mianowicie:

- 1) obawa ukrycia się sprawcy lub
- 2) niemożność ustalenia jego tożsamości.

Ponadto ujmujący powinien osobę ujętą niezwłocznie, czyli bez zbędnej zwłoki, oddać w ręce Policji. Przy czym czas ujęcia nie wlicza się do czasu zatrzymania⁵.

¹ S. Bogal, *Zatrzymanie osób*, „Problemy Kryminalistyki” 1971, nr 91–92, s. 393.

² R.A. Stefański, *Zatrzymanie według nowego kodeksu postępowania*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 10, s. 33.

³ A. Walc, *Taktyczne aspekty zatrzymania osób*, Szczytno 2001, s. 7.

⁴ L. Ptach, *Użycie broni palnej*, Słupsk 2003, s. 30.

⁵ *Zarządzenie nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne*

2. Zatrzymanie osoby

Zatrzymanie osoby – to „»krótkotrwałe pozbawienie wolności celem zastosowania środka zapobiegawczego (sensu stricto) lub przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanej albo oskarżonej do organu procesowego« lub »zatrzymanie osoby jest ograniczeniem jej wolności osobistej, a w szczególności wolności fizycznej – przenoszenia się z miejsca na miejsce, rozporządzenie sobą i przedsięwzięcie innych czynności«, np. porozumiewania się z innymi osobami”⁶.

Można przyjąć, że **zatrzymanie osoby** jest formą przymusu polegającą na krótkotrwałym pozbawieniu wolności określonej osoby⁷. Oznacza to, że osoba zatrzymana nie może swobodnie się przemieszczać, porozumiewać z innymi osobami, przyjmować przedmiotów bez zgody organu zatrzymującego czy też podejmować innych działań zgodnie ze swoją wolą. Osoby te w czasie zatrzymania umieszczane są w określonych pomieszczeniach.

Biorąc pod uwagę cel zatrzymania, można je podzielić na:

- 1) **procesowe** – celem jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania karnego,
- 2) **pozapprocesowe**, w którym wyróżniamy:
 - a) **porządkowe (prewencyjne)** – celem jest ochrona porządku i bezpieczeństwa publicznego,
 - b) **penitencjarne** – celem jest doprowadzenie do aresztu śledczego lub zakładu karnego osób, które w wyznaczonym terminie nie powróciły z przepustki,
 - c) **administracyjne** – celem jest doprowadzenie osoby do dyspozycji określonego organu.

3. Podstawy prawne zatrzymania osoby

Każdy policjant niezależnie od komórki, w której pracuje, jest zobowiązany do znajomości podstaw prawnych zatrzymania osoby oraz sposobów przeprowadzania tej czynności. Szczególnie powinni zwrócić uwagę na to za-

wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców (Dz.Urz. KGP z 2005 r. Nr 1, poz. 1), § 127 ust. 2.

⁶ A. Walc, dz. cyt., s. 4.

⁷ R.A. Stefański, dz. cyt., s. 33.

gadnienie policjanci pracujący w pierwszej linii, gdyż to oni najczęściej z tych podstaw prawnych będą korzystać.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Art. 15. 1. Policjanci wykonując czynności, o których mowa w art. 14⁸, mają prawo:
(...)

2) zatrzymywania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw,

2a) zatrzymywania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego,

3) zatrzymania osób stwarzających w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego, a także dla mienia.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 75. (...)

§ 2. W razie nie usprawiedliwionego niestawiennictwa oskarżonego można **zatrzymać** [pogrubienie autorek] go i sprowadzić przymusowo.

(...)

Art. 244. § 1. Policja ma prawo **zatrzymać** [pogrubienie autorek] osobę podejrzaną, jeżeli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniła ona przestępstwo, a zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się tej osoby albo zatarcia śladów przestępstwa bądź też nie można ustalić jej tożsamości albo istnieją przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym.

(...)

Art. 247. § 1. Prokurator może zarządzić **zatrzymanie** [pogrubienie autorek] i przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że nie stawi się ona na wezwanie w celu przeprowadzenia czynności procesowej albo jeżeli zachodzi potrzeba niezwłocznego zastosowania środka zapobiegawczego. W tym celu wolno zarządzić przeszukanie. Przepisy art. 220–222 i 224 stosuje się odpowiednio.

(...)

Art. 285. (...)

§ 2. W wypadkach określonych w § 1 można ponadto zarządzić **zatrzymanie** [pogrubienie autorek] i przymusowe doprowadzenie świadka. Zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie biegłego, tłumacza i specjalisty stosuje się tylko wyjątkowo. W stosunku do żołnierza stosuje się art. 247 § 3.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 45. § 1. Policja ma prawo **zatrzymać** [pogrubienie autorek] osobę ujętą na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia lub bezpośrednio potem, jeżeli:

- 1) zachodzą podstawy do zastosowania wobec niej postępowania przyspieszonego,
- 2) nie można ustalić jej tożsamości.

⁸ Art. 14. 1. W granicach swych zadań Policja w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń wykonuje czynności: operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-ślędcze i administracyjno-porządkowe.

2. Policja wykonuje również czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych ustawach (...).

(...)

Art. 52. Wykonując zarządzenie o przymusowym doprowadzeniu obwinionego lub świadka, Policja może, gdy jest to niezbędne, **zatrzymać** [pogrubienie auterek] osobę, którą ma doprowadzić na czas konieczny do wykonania zarządzenia. Art. 46 i 47 nie stosuje się.

(...)

Art. 71. (...)

§ 4. (...) Jeżeli jednak obecność obwinionego [na rozprawie – dopisek auterek] jest konieczna, a nie stawiał się on bez usprawiedliwienia, sąd może zarządzić jego **zatrzymanie** [pogrubienie auterek] i przymusowe doprowadzenie przez Policję.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r.

o postępowaniu w sprawach nieletnich

Art. 40. § 1. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może **zatrzymać** [pogrubienie auterek], a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego.

(...)

§ 7. W policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania nieletniego właściwemu zakładowi, nie dłużej jednak niż na 5 dni.

4. Podstawy faktyczne zatrzymania osoby

4.1. Zatrzymanie procesowe

4.1.1. Zatrzymanie w związku z popełnieniem przestępstwa – art. 244 § 1 k.p.k.

Najważniejszą przesłanką, która musi zawsze wystąpić, aby można było zatrzymać osobę, jest **uzasadnione przypuszczenie**, że ta osoba popełniła przestępstwo. Stwierdzenie „uzasadnione przypuszczenie” umożliwia podjęcie działań przez organy ścigania, gdy nie ma jeszcze pewnych i sprawdzonych danych o sprawcy przestępstwa. Dane mogą pochodzić z różnych źródeł (np. z obserwacji zdarzenia lub relacji świadków). Tak więc wystarczająca jest informacja o możliwości dokonania czynu zabronionego przez daną osobę, natomiast nie muszą istnieć pewne i sprawdzone informacje o sprawcy.

Zatrzymanie może nastąpić już wobec osoby podejrzananej, a więc takiej, w stosunku do której nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutu. Pozwala to na zatrzymanie przypuszczalnego sprawcy i uniemożliwienie mu

utrudniania postępowania karnego poprzez ukrycie się lub zatarcie śladów przestępstwa⁹.

Aby można było zatrzymać osobę, musi zachodzić ponadto przynajmniej jedna z nw. przesłanek:

- 1) **obawa ucieczki lub ukrycia się takiej osoby** – wynikająca z podjęcia próby ich realizacji, z wypowiedzi tej osoby wskazującej, że opuści ona stałe miejsce zamieszkania bez podania nowego adresu, nie stawia się na wezwania, będzie unikać kontaktu z organem procesowym,
- 2) **obawa zatarcia przez nią śladów przestępstwa** – poprzez podejmowanie wszelkich działań zmierzających do uniemożliwienia lub utrudnienia czynności mających na celu wyjaśnienie okoliczności sprawy¹⁰,
- 3) **przesłanki do przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania w trybie przyspieszonym:**

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 517b. § 1. W postępowaniu przyspieszonym mogą być rozpoznawane sprawy o przestępstwa podlegające rozpoznaniu w trybie uproszczonym, jeżeli sprawca został ujęty na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa lub bezpośrednio potem, zatrzymany oraz w ciągu 48 godzin doprowadzony przez Policję i przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przyspieszonym, zwanym dalej „wnioskiem o rozpoznanie”.

§ 2. Postępowanie przyspieszone toczy się w trybie publicznoskargowym także o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, jeżeli miały one charakter chuli-gański.

- 4) **niemożność ustalenia jej tożsamości** uniemożliwiająca ustalenie miejsca pobytu tej osoby¹¹.

4.1.2. Zatrzymanie w związku z popełnieniem wykroczenia – art. 45 § 1 k.p.ow.

Sprawca wykroczenia może zostać zatrzymany tylko **na gorącym uczynku** popełnienia wykroczenia lub **bezpośrednio potem** jedynie w dwóch przypadkach:

- 1) **gdy zachodzą podstawy do zastosowania wobec niego postępowania przyspieszonego:**

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 90. § 1. Postępowanie przyspieszone stosuje się do osób niemających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca stałego pobytu, jeżeli zachodzi uzasadniona oba-

⁹ A. Walc, dz. cyt., s. 11.

¹⁰ Zarządzenie nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki..., dz. cyt., § 122 ust. 1 pkt 1 i 2.

¹¹ Tamże, pkt 3.

wa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

§ 2. Postępowanie przyspieszone stosuje się również do osób przebywających jedynie czasowo na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie niemożliwe lub znacznie utrudnione.

§ 3. Postępowanie przyspieszone stosuje się także wobec sprawców wykroczeń o charakterze chuligańskim.

§ 4. Postępowanie przyspieszone stosuje się ponadto, gdy ustawa tak stanowi.

§ 5. Postępowania przyspieszonego nie stosuje się wobec osób podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.

2) **gdy nie można ustalić jego tożsamości.**

4.1.3. **Zatrzymanie nieletniego**

Gdy jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może **zatrzymać nieletniego**, a następnie umieścić go w policyjnej izbie dziecka, jeżeli **istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił on czyn karalny**. Zachodzi ono wtedy, gdy podejrzenie popełnienia czynu zabronionego przez nieletniego opiera się na faktach, dowodach, a co najmniej poszlakach, a ponadto zachodzi przynajmniej jedna z nw. przesłanek:

- 1) **uzasadniona obawa ukrycia się nieletniego** – zachodzi wtedy, gdy w związku z jego dotychczasowym zachowaniem się, stylem i trybem życia, nawykami (np. ucieczki z domu, szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawczej) nasuwa się przypuszczenie, że ukrycie się nieletniego jest wysoce prawdopodobne,
- 2) **obawa zatarcia śladów czynu**, która powinna być uzasadniona przeszłością nieletniego, okolicznościami sprawy, a zwłaszcza charakterem i rodzajem poszlak i dowodów, które w sprawie zostały zebrane oraz tych, które należy jeszcze zebrać¹²,
- 3) **nie można ustalić tożsamości nieletniego**.

Nadmienić należy, iż podstawę faktyczną zatrzymania nieletniego stanowi jego samowolne przebywanie poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym (nie jest to jednak zatrzymanie procesowe).

4.2. **Zatrzymanie pozaprocesowe**

4.2.1. **Zatrzymanie penitencjarne**

Artykuł 15 ust. 1 pkt 2a ustawy o Policji daje prawo zatrzymania osób pozbawionych wolności, które na podstawie zezwolenia właściwego organu opuściły areszt śledczy albo zakład karny i w wyznaczonym terminie nie powróciły do niego. Jednakże jeżeli osoby te nie powrócą w ciągu trzech dni od terminu wyznaczonego przez zakład lub areszt, popełniają przestępstwo określone w

¹² A. Sochacki, *Postępowanie w sprawach nieletnich*, Słupsk 2008, s. 19.

art. 242 § 2 k.k., przy czym dla bytu tego przestępstwa konieczne jest, aby sprawcy na tę okoliczność nie posiadali usprawiedliwienia.

4.2.2. Zatrzymanie porządkowe (prewencyjne)

Artykuł 15 ust. 1 pkt 3 ustawy o Policji uprawnia Policję do zatrzymania w celach prewencyjnych osób w każdej sytuacji, gdy stwarzają one w sposób oczywisty bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia, bez względu na to, czy ich zachowanie ma w tym momencie cechy czynu zabronionego, czy nie. Przepis ten wymaga jednak, aby zatrzymanie stosowała Policja w ostateczności, gdy inne środki okażą się bezcelowe lub nieskuteczne.

4.2.3. Zatrzymanie administracyjne

Artykuł 101 ustawy o cudzoziemcach uprawnia Policję oraz Straż Graniczną do zatrzymania cudzoziemca (nie dotyczy to obywateli UE), wobec którego zachodzą okoliczności uzasadniające wydanie decyzji o wydaleniu albo który uchyla się od wykonania obowiązków określonych w decyzji o wydaleniu.

5. Prawa osoby zatrzymanej

Instytucja zatrzymania jest prawnie dopuszczalnym odstępstwem od reguły konstytucyjnej. Obok skutku w postaci pozbawienia wolności oraz nałożenia obowiązku podporządkowania się poleceniom związanym z decyzją o zatrzymaniu czynność ta powoduje uruchomienie norm o charakterze gwarancyjnym¹³. W związku z tym każdy policjant powinien znać prawa osoby zatrzymanej oraz konsekwencje, jakie może ponieść za bezprawne zatrzymanie osoby. Prawa osoby zatrzymanej zostały zagwarantowane m.in. w poniższych ustawach.

5.1. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji

Prawo do uzyskania pomocy medycznej

Art. 15. (...)

5. Osobę zatrzymaną należy niezwłocznie poddać – w razie uzasadnionej potrzeby – badaniu lekarskiemu lub udzielić jej pierwszej pomocy medycznej.

¹³ B. Kuczevska, *Prawa osoby zatrzymanej*, „Acta Universitatis Lodziensis” 1994, nr 60, s. 140.

Osobę zatrzymaną należy poddać badaniu lekarskiemu w następujących przypadkach:

- kiedy tego żąda,
- kiedy utraciła przytomność lub ma widoczne obrażenia ciała,
- kiedy stwierdzi, że leczy się stale bądź okresowo, a przerwanie tego leczenia może zagrozić jej zdrowiu,
- kiedy z informacji Policji lub okoliczności towarzyszących zatrzymaniu wynika, że jest chora zakaźnie,
- kiedy jest to kobieta w ciąży¹⁴.

Ponadto badaniu lekarskiemu należy poddać osobę zatrzymaną, kiedy jest w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości, pod działaniem środków odurzających lub psychotropowych, gdy wiadomo, że zostanie osadzona w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych i doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (lekarz wydaje zaświadczenie o braku przeciwwskazań medycznych do przyjęcia do pomieszczenia)¹⁵.

Prawo do złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora

Art. 15. (...)

7. Na sposób prowadzenia czynności, o których mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie do miejscowo właściwego prokuratora.

5.2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Prawo do informacji o przyczynach zatrzymania

Art. 244. (...)

§ 2. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu prawach, w tym o prawie do skorzystania z pomocy adwokata, oraz wysłuchać go.

Ustawa nie określa, w jakiej formie osoba ma być poinformowana o przyczynie zatrzymania i przysługujących jej prawach. Wiadomość może być przekazana zarówno ustnie, jak i na piśmie, ale koniecznie natychmiast po zatrzymaniu, a nie przed dokonaniem tej czynności.

Prawo do kontaktu z adwokatem i bezpośrednio z nim rozmowy

Art. 245. § 1. Zatrzymanemu na jego żądanie należy niezwłocznie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, a także bezpośrednio z nim rozmowę; zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz.U. Nr 97, poz. 880 z późn. zm.), § 1 ust. 1.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz.U. Nr 192, poz. 1187), § 6 pkt 2.

O prawie tym osoba zatrzymana powinna być poinformowana niezwłocznie po zatrzymaniu. Wówczas organ dokonujący tej czynności powinien umożliwić kontakt zatrzymanego z adwokatem. Gdy zatrzymany wystąpi z takim żądaniem, należy mu umożliwić kontakt w dostępnej formie (np. poprzez rozmowę telefoniczną, wysłanie faksu). Należy również umożliwić mu bezpośrednią rozmowę z adwokatem, z tym że zatrzymujący może zastrzec swą obecność przy rozmowie. Ta forma ma zapobiec ewentualnemu utrudnieniu postępowania karnego (np. poprzez przekazanie ważnej – z punktu widzenia dobra postępowania karnego – informacji dla jego krewnych czy znajomych). Adwokat wskazany przez osobę zatrzymaną nie jest jego obrońcą. Jednak, gdy udzieli mu pełnomocnictwa, będzie występował jako pomocnik osoby nie będący stroną w postępowaniu. Może wówczas w imieniu zatrzymanego wnieść zażalenie na zatrzymanie. Gdy zatrzymanemu zostaną przedstawione zarzuty, to jako podejrzany może adwokata ustanowić swoim obrońcą¹⁶.

Prawo do żądania powiadomienia wskazanej osoby najbliższej o zatrzymaniu

Art. 245. § 2.

Z artykułu tego wynika, że osoba zatrzymana ma prawo żądania, aby organ zatrzymujący zawiadomił o jego zatrzymaniu wskazaną przez niego osobę najbliższą, a także zakład pracy, szkołę lub uczelnię, w stosunku do żołnierza jego dowódcę, a w przypadku, gdy zatrzymanym jest przedsiębiorca lub niebędący pracownikiem członek organu zarządzającego przedsiębiorcy, na jego wniosek – zarządzającego przedsiębiorstwem.

Realizacja tego prawa polega na ustnym, telefonicznym lub telegraficznym przekazaniu osobie najbliższej lub instytucji informacji o zatrzymaniu. Z tej czynności w notatce lub na odwrocie protokołu zatrzymania należy sporządzić zapisek, podając, kogo, w jaki sposób i kiedy powiadomiono. W przypadku zatrzymania osoby podejrzanej o przestępstwo – zawiadomienie innej osoby niż najbliższa nie jest bezwzględnym obowiązkiem. Nie należy powiadamiać współsprawcy lub pasera, albo innej osoby, co do której istnieje uzasadnione przypuszczenie, że może mieć związek z przestępstwem, o które podejrzewa się zatrzymanego. Pracodawcę osoby zatrzymanej powiadamia się zawsze w przypadku, gdy jej nieobecność mogłaby spowodować poważne zakłócenia w funkcjonowaniu tego zakładu¹⁷.

Prawo do złożenia zażalenia do sądu

Art. 246. § 1. Zatrzymanemu przysługuje zażalenie do sądu. W zażaleniu zatrzymany może się domagać zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jego zatrzymania.

¹⁶ A. Walc, dz. cyt., s. 39.

¹⁷ Tamże, s. 40.

§ 2. Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania, który również niezwłocznie je rozpoznaje.

§ 3. W razie uznania bezzasadności lub nielegalności zatrzymania sąd zarządza natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

§ 4. ⁽¹³¹⁾ W wypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości zatrzymania sąd zawiadamia o tym prokuratora i organ przełożony nad organem, który dokonał zatrzymania.

§ 5. W razie zbiegu zażaleń na zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie można rozpoznać je łącznie.

Zażalenie wnosi się niezwłocznie do sądu rejonowego miejsca zatrzymania lub prowadzenia postępowania poprzez organ, który dokonał zatrzymania, w terminie 7 dni od momentu jego zastosowania. Ponieważ osoba jest zatrzymana, to nie może ona bezpośrednio złożyć zażalenia do sądu, chyba że ustała przyczyna zatrzymania. Wówczas realizując prawa osoby zatrzymanej, może osobiście złożyć zażalenie do sądu, oczywiście z zachowaniem ustawowego terminu.

Zatrzymany składając takie zażalenie, domaga się zbadania:

- zasadności zatrzymania,
- jego legalności,
- prawidłowości wykonania.

Zażalenie na zatrzymanie powinno być złożone na piśmie, a organ przekazujący je sądowi winien dołączyć dokumenty uzasadniające zastosowanie – wobec żalącego – tego środka przymusu. Organ prowadzący postępowanie przygotowawcze winien w takich przypadkach wraz z zażaleniem na zatrzymanie przekazać akta sprawy¹⁸.

Prawo do kontaktu z urzędem konsularnym

Art. 612. (...)

§ 2. W razie zatrzymania obywatela państwa obcego należy zatrzymanemu umożliwić na jego prośbę nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym.

Prawo do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego

Art. 464. § 1. Strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie na postanowienie kończące postępowanie oraz na zatrzymanie. Mają oni prawo do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego także wtedy, gdy przysługuje im prawo udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.

¹⁸ Tamże, s. 41.

5.3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Prawo do informacji o przyczynach zatrzymania

Art. 46. § 1. Zatrzymanego należy natychmiast poinformować o przyczynach zatrzymania i o przysługujących mu uprawnieniach oraz wysłuchać go.

Prawo do powiadomienia o zatrzymaniu osoby najbliższej

Art. 46. (...)

§ 3. Na żądanie zatrzymanego zawiadamia się o zatrzymaniu osobę najbliższą, a także pracodawcę. O zatrzymaniu osoby wskazanej w art. 10 § 1¹⁹ zawiadamia się niezwłocznie właściwego dowódcę jednostki wojskowej, nawet gdy zatrzymany tego nie żąda.

Prawo do kontaktu z adwokatem albo z radcą prawnym i bezpośrednio z nim rozmowy

Art. 46. (...)

§ 4. Zatrzymanemu należy na jego żądanie umożliwić nawiązanie w dostępnej formie kontaktu z adwokatem albo z radcą prawnym oraz zapewnić możliwość bezpośrednio z nim rozmowy, zatrzymujący może zastrzec, że będzie przy niej obecny.

Prawo do złożenia zażalenia do sądu

Art. 47. § 1. Zatrzymanemu przysługuje zażalenie na zatrzymanie do sądu. W zażaleniu zatrzymany może domagać się zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości zatrzymania.

§ 2. Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca zatrzymania, który również niezwłocznie je rozpoznaje.

§ 3. Przy rozpoznawaniu zażalenia sąd stosuje odpowiednio przepisy art. 246 § 3 i 4 Kodeksu postępowania karnego.

§ 4. W razie uznania zatrzymania za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanemu przysługuje odszkodowanie, którego może dochodzić w trybie określonym w dziale XII niniejszego kodeksu.

5.4. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich

Art. 40. (...)

§ 2. Zatrzymanego nieletniego informuje się natychmiast o przyczynach zatrzymania, prawie do złożenia zażalenia, o którym mowa w art. 38²⁰ i innych przysługujących mu prawach.

¹⁹ Art. 10 § 1. W sprawach o wykroczenia popełnione przez:

- 1) żołnierzy w czynnej służbie wojskowej,
- 2) żołnierzy sił zbrojnych państw obcych, przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków ich personelu cywilnego, jeżeli pozostają w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, o ile ustawa lub umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, nie stanowi inaczej – orzekają w pierwszej instancji wojskowe sądy garnizonowe.

²⁰ **Art. 38.** § 1. Stronom i innym osobom przysługuje zażalenie na czynności naruszające ich prawa.

(...)

§ 4. Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów nieletniego o zatrzymaniu. Zawiadomienie przekazywane rodzicom lub opiekunom nieletniego powinno zawierać informacje, o których mowa w § 2.

5.5. Prawo do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 41. (...)

5. Każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 552. (...)

§ 4. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

Osobie takiej przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Sędem właściwym do rozpoznania żądania odszkodowania jest sąd okręgowy, w którego okręgu nastąpiło zwolnienie zatrzymanego (art. 554 § 1 k.p.k.). Roszczenie to przedawnia się po roku od daty zwolnienia (art. 555 k.p.k.).

6. Czas zatrzymania i czynności podobne do zatrzymania

6.1. Czas zatrzymania

Czas zatrzymania osoby w polskim prawie określają następujące przepisy.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 41. (...)

3. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania. Powinien on być w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 248. § 1. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony

§ 2. Zażalenie rozpatruje sąd rodzinny.

organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania; należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora.

§ 2. Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania.

§ 3. Ponowne zatrzymanie osoby podejrzanej na podstawie tych samych faktów i dowodów jest niedopuszczalne.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Art. 46. (...)

§ 5. Zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także z upływem czasu zatrzymania.

§ 6. Czas zatrzymania osoby liczy się od chwili jej ujęcia i nie może przekroczyć 24 godzin, a w wypadkach wskazanych w art. 45 § 1 pkt 1–48 godzin.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich

Art. 40. (...)

§ 6. Zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić i przekazać rodzicom lub opiekunom, jeżeli:

- 1) ustanie przyczyna zatrzymania,
- 2) poleci to sąd rodzinny,
- 3) nie został zachowany termin, o którym mowa w § 5²¹,
- 4) ⁽⁸⁾ w ciągu 72 godzin od chwili zatrzymania nie ogłoszono nieletniemu postanowienia o umieszczeniu w schronisku dla nieletnich lub tymczasowym umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii albo w zakładzie lub placówce, o których mowa w art. 12²².

§ 7. W policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania nieletniego właściwemu zakładowi, nie dłużej jednak niż na 5 dni.

6.2. Czynności podobne do zatrzymania

6.2.1. Doprowadzenie

Nie jest zatrzymaniem krótkotrwałe pozbawienie swobody osoby niełącające się z rzeczywistym pozbawieniem wolności, polegające nawet na doprowadzeniu osoby do jednostki Policji w celu dokonania czynności wyjaśniającej,

²¹ Art. 40. § 5. O zatrzymaniu nieletniego należy niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin od chwili zatrzymania, zawiadomić właściwy sąd rodzinny.

²² Art. 12. W razie stwierdzenia u nieletniego upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych bądź nałogowego używania alkoholu albo innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, sąd rodzinny może orzec umieszczenie nieletniego w szpitalu psychiatrycznym lub innym odpowiednim zakładzie leczniczym. Jeżeli zachodzi potrzeba zapewnienia nieletniemu jedynie opieki wychowawczej, sąd może orzec umieszczenie go w młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub w młodzieżowym ośrodku socjoterapii, a w przypadku gdy nieletni jest upośledzony umysłowo w stopniu głębokim i wymaga jedynie opieki – w domu pomocy społecznej.

m.in. ustalenia jej tożsamości albo określonej czynności dowodowej²³ (np. pobrania krwi).

6.2.2. Doprowadzenie do wytrzeźwienia

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Art. 40. 1. Osoby w stanie nietrzeźwości, które swoim zachowaniem dają powód do zgorzenia w miejscu publicznym lub w zakładzie pracy, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu lub zdrowiu innych osób, mogą zostać **doprowadzone** [pogrubienie autorem] do izby wytrzeźwień, zakładu opieki zdrowotnej lub innej właściwej placówki utworzonej lub wskazanej przez jednostkę samorządu terytorialnego albo do miejsca zamieszkania lub pobytu.

2. W razie braku izby wytrzeźwień osoby takie mogą być doprowadzone do jednostki Policji.

3. Osoby doprowadzone do izby wytrzeźwień lub jednostki Policji pozostają tam aż do wytrzeźwienia, nie dłużej niż 24 godziny. Osoby do lat 18 umieszcza się w odrębnych pomieszczeniach, oddzielnie od osób dorosłych.

3a. Osobie doprowadzonej do izby wytrzeźwień, jednostki Policji, zakładu opieki zdrowotnej lub innej właściwej placówki utworzonej lub wskazanej przez jednostkę samorządu terytorialnego w warunkach, o których mowa w ust. 1, przysługuje zażalenie do sądu. W zażaleniu osoba doprowadzona lub zatrzymana może domagać się zbadania zasadności i legalności doprowadzenia, jak również decyzji o zatrzymaniu oraz prawidłowości ich wykonania.

3b. Zażalenie przekazuje się sądowi rejonowemu miejsca doprowadzenia lub zatrzymania w terminie 7 dni od daty doprowadzenia bądź zatrzymania. Do rozpoznania zażalenia stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego.

3c. W przypadku stwierdzenia bezzasadności lub nielegalności doprowadzenia lub zatrzymania albo poważnych nieprawidłowości związanych z ich wykonywaniem sąd rejonowy zawiadamia o tym prokuratora i organy przełożone nad organami, które dokonały doprowadzenia bądź zatrzymania.

4. Jeżeli osoba, o której mowa w ust. 1, jest żołnierzem, przekazuje się ją Żandarmerii Wojskowej lub wojskowemu organowi porządkowemu.

5. O wypadkach uzasadniających wszczęcie postępowania o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu zawiadamia się niezwłocznie właściwą gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych.

6. O umieszczeniu w izbie wytrzeźwień zawiadamia się niezwłocznie:

- 1) w przypadku małoletnich – ich rodziców lub opiekunów oraz sąd opiekuńczy,
- 2) w przypadku innych osób – na ich żądanie, wskazane przez nie osoby.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego podstawą do przyjęcia do izby (placówki lub jednostki Policji) jest wynik badania zawartości alkoholu w organizmie wskazujący na stan nietrzeźwości.

²³ I. Sztangińska, *Zatrzymanie*, Słupsk 2004, s. 10.

Stan nietrzeźwości zachodzi, gdy zawartość alkoholu w organizmie wynosi lub prowadzi do:

- 1) stężenia we krwi powyżej 0,5‰ alkoholu albo
- 2) obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,25 mg alkoholu w 1 dm³²⁴.

Wynik badania potwierdzony jest wydrukiem z atestowanego urządzenia służącego do pomiaru zawartości alkoholu w organizmie. Wydruk stanowi załącznik do protokołu doprowadzenia lub karty ewidencyjnej. Powyższe badanie dokonuje się za zgodą osoby doprowadzonej do izby. W przypadku niewyrażenia zgody na przeprowadzenie tego badania osobę doprowadzoną przyjmuje się do izby wyłącznie, gdy występują dodatkowe symptomy upojenia alkoholowego potwierdzone przez lekarza, felczera izby lub upoważnionego funkcjonariusza. Osobę doprowadzoną do izby poddaje się badaniom lekarskim. W braku wolnych miejsc w izbie lub placówce osobę umieszcza się w jednostce Policji.

7. Bezpieczeństwo podczas zatrzymywania osób

Istotną sprawą w czasie zatrzymywania osób jest zachowanie wszelkich zasad bezpieczeństwa zarówno fizycznego, jak i prawnego²⁵.

7.1. Zatrzymywanie osób w miejscach publicznych

Miejsce publiczne to miejsce, do którego dostęp o danej porze doby ma nieokreślona liczba osób²⁶. W związku z powyższym podejmując decyzję o zatrzymaniu osoby w takim miejscu, policjanci nie mogą zapominać o tym, że działają publicznie i podlegają ocenie osób postronnych, jak również że ich nieprzemysłane decyzje mogą zaognić sytuację. Nieudolne i zbyt długie przeprowadzanie tej czynności może doprowadzić do powstania zbiegowiska czy też ucieczki osoby. Dlatego też podejmując decyzję o zatrzymaniu osoby w miejscu publicznym, należy przede wszystkim pamiętać o tym, aby:

- uwzględnić czas, miejsce, uczestników i powód zatrzymania oraz stopień zagrożenia, jaki może wystąpić w tej sytuacji,
- działać szybko, energicznie i z zaskoczenia,
- zapewnić sobie pomoc fizyczną i techniczną,

²⁴ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 515 z późn. zm.), art. 46 ust. 3.

²⁵ Zagadnienie bezpieczeństwa fizycznego i prawnego omówiono w: Szawelski M., Thiel A., *Legitymowanie*, Słupsk 2009, www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl.

²⁶ *Służba prewencyjna. Wybrane zagadnienia*. Cz. II, praca zbiorowa, Słupsk 2005, s. 26.

- sprawdzić, czy zatrzymana osoba nie posiada przedmiotów niebezpiecznych i innych mogących mieć związek z czynem,
- maksymalnie skoncentrować się, zachować czujność – starać się przewidywać niektóre sytuacje (np. próbę ucieczki, napaści),
- sprawować ciągłą kontrolę nad osobą lub osobami objętymi czynnościami,
- być gotowym do natychmiastowego działania (np. obezwładnienia, użycia środków przymusu bezpośredniego (ś.p.b.) lub broni w uzasadnionych przypadkach),
- odpowiednio zbliżać się do osoby zatrzymywanej,
- dokonać podziału ról pomiędzy wykonującymi czynność,
- osłabiać pewność osoby zatrzymanej,
- unikać zatrzymywania w środkach masowej komunikacji lub innych miejscach o dużym natężeniu ruchu.

7.2. Zatrzymywanie osób w pomieszczeniach

Zatrzymanie osób w pomieszczeniach różni się od zatrzymania w miejscach publicznych przede wszystkim tym, że dokonywane jest w obiekcie zamkniętym, dlatego też niezbędne jest zebranie jak najwięcej informacji na temat tego pomieszczenia (np. rozkład, możliwości wejścia, wyjścia, lokalizacja). Pozostałe warunki bezpieczeństwa pozostają takie same.

Należy jednak pamiętać o tym, że w mieszkaniach lub innych pomieszczeniach zatrzymania nie powinien dokonywać jeden policjant. W takich wypadkach czynność ta musi się odbywać z udziałem odpowiedniej liczby funkcjonariuszy, pozwalającej na bezpieczne wejście do mieszkania lub innego pomieszczenia oraz ochronę obiektu z zewnątrz²⁷.

8. Taktyka zatrzymywania osób

Taktyka i technika zatrzymania osoby są zróżnicowane i zależą od tego:

- kogo zatrzymujemy,
- w jakim celu,
- w jakich okolicznościach,
- jak dana osoba się zachowuje.

Taktyką zatrzymania nazywamy metody stosowane podczas dokonania zatrzymania. Mogą być one proste przy nieskomplikowanych sprawach,

²⁷ Tamże, cz. I, s. 204.

jak również bardzo złożone (np. podczas zatrzymywania niebezpiecznego przestępcy, gdy konieczne jest zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonariuszom dokonującym tej czynności i osobom postronnym).

Technika zatrzymania to środki techniczne stosowane przy zatrzymywaniu osób. Podobnie jak w taktyce metody tutaj stosowane są proste środki techniczne (np. chwytty obezwładniające, kajdanki) i bardziej złożone (np. pułapka kryminalistyczna), gdy w grę wchodzić będzie charakter przestępstwa lub właściwości fizyczne lub psychiczne osoby podejrzanej.

Samo zatrzymanie powinno być tak przeprowadzone, aby było zaskoczeniem dla osoby podejrzanej. Z reguły powinno być dokonywane sprawnie i szybko. O okolicznościach, w jakich ma nastąpić, decydować muszą szczegóły wynikające z konkretnej sprawy, a przede wszystkim podejrzenie i dokładne dane dotyczące osoby, która ma być zatrzymana. Należy więc ustalić tożsamość osoby, dobrze byłoby uzyskać jej aktualne zdjęcie. W toczącym się postępowaniu przygotowawczym poprzez analizę zebranego materiału można zorientować się, jakim człowiekiem jest osoba podejrzana – chodzi o sposób zachowania się, cechy charakteru.

Zatrzymanie osoby będzie zależało od ciężaru gatunkowego dochodzenia czy śledztwa. Zatrzymanie osoby podejrzanej o niepłacenie alimentów będzie odbywało się inaczej niż zatrzymanie osoby, której zarzuca się popełnienie przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (np. zabójstwa czy rozboju)²⁸.

8.1. Prowadzenie pościgów

Na podstawie *Zarządzenia nr 1355 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie metod i form organizowania i prowadzenia przez Policję pościgów i zorganizowanych działań pościgowych*:

- 1) **pościg** – to działanie prowadzone w formie interwencji policyjnej, zmierzające do ujęcia osoby ściganej,
- 2) **osoba ścigana** – to osoba:
 - a) co do której zachodzą przesłanki do podjęcia działań, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 2, 2a i 3 ustawy o Policji,
 - b) skazana, tymczasowo aresztowana lub zatrzymana, która zbiegła z miejsca izolacji lub konwoju,
 - c) poszukiwana,
- 3) **pościg krajowy** – to pościg lub zorganizowane działanie pościgowe prowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zmierzające do ujęcia osoby ściganej,
- 4) **pościg transgraniczny** – to pościg lub zorganizowane działania pościgowe prowadzone na terytorium co najmniej dwóch państw lub – w przypadku

²⁸ A. Walc, dz. cyt., s. 24–25.

przejęcia pościgu od funkcjonariuszy innego państwa – na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Podjęcie pościgu krajowego następuje:

- 1) z inicjatywy policjanta, który:
 - a) ma kontakt wzrokowy z osobą ściganą,
 - b) uzyskał informację o domniemanym kierunku przemieszczania się osoby ściganej,
 - c) bezpośrednio po zaistniałym zdarzeniu ustalił domniemaną drogę ucieczki osoby ściganej,
- 2) na polecenie przełożonego, dyżurnego jednostki Policji lub innego policjanta dowodzącego działaniami pościgowymi.

Policjant prowadzący pościg krajowy powiadamia dyżurnego jednostki Policji o:

- podjęciu pościgu, jego przyczynie, danych umożliwiających identyfikację osoby ściganej, środkach transportu i szybkości jego przemieszczania się,
- konieczności użycia sygnałów świetlnych i dźwiękowych,
- kierunku ucieczki i punktach orientacyjnych,
- danych identyfikujących pojazd służbowy, w szczególności marka, rodzaj, kolor, numer rejestracyjny, kryptonim radiowy oraz numer taktyczny,
- czynnościach zmierzających do zatrzymania osoby ściganej lub miejscu jej ukrycia.

Podczas prowadzenia pościgu krajowego należy kierować się zasadami:

- celowości, szybkości i ciągłości działania,
- prowadzenia systematycznego rozpoznania,
- dostosowywania taktyki i metod działania do bieżącego rozwoju zdarzeń,
- zachowania sprawnego obiegu i wymiany informacji,
- unikania narażania na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub doznania uszczerbku na zdrowiu policjantów prowadzących pościg i osób znajdujących się bezpośrednio w obszarze działań pościgowych,
- wzajemnego ubezpieczania się policjantów.

W przypadku prowadzenia pościgu krajowego za dwiema lub więcej osobami należy w pierwszej kolejności dążyć do ujęcia osoby, która:

- 1) swoim zachowaniem bezpośrednio zagraża życiu lub zdrowiu ludzkiemu,
- 2) posiada broń palną lub inne niebezpieczne narzędzie,
- 3) posiada przedmioty pochodzące z przestępstwa,
- 4) znajduje się najbliżej policjanta.

Policjant odstępuje od podjęcia pościgu krajowego, a podjęty przerywa w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia osób trzecich. O odstąpieniu lub przerwaniu pościgu krajowego policjant powiadamia dyżurnego jednostki Policji właściwej dla miejsca przerwania pościgu.

8.2. Sprawdzenie i przeszukanie osoby

Na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy o Policji policjanci mają prawo przeszukania osób w trybie i przypadkach określonych w przepisach kodeksu postępowania karnego.

Zgodnie z *Zarządzeniem nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców* bezpośrednio po zatrzymaniu należy sprawdzić, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie niebezpieczne przedmioty mogące stanowić zagrożenie dla niej lub dla policjanta. Czynność ta, zwana „**sprawdzeniem osoby**”, nie wymaga sporządzenia protokołu i nie podlega zatwierdzeniu. Natomiast **przeszukanie osoby** zatrzymanej, jej odzieży i podręcznych przedmiotów policjant przeprowadza tylko wówczas, gdy istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba zatrzymana posiada przy sobie rzeczy mogące stanowić dowody w sprawie lub podlegające zajęciu w postępowaniu karnym. Czynność ta została określona w nw. artykułach.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 219. § 1. W celu wykrycia lub zatrzymania albo przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanej, a także w celu znalezienia rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym, można dokonać przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba podejrzana lub wymienione rzeczy tam się znajdują.

§ 2. W celu znalezienia rzeczy wymienionych w § 1 i pod warunkiem określonym w tym przepisie można też dokonać **przeszukania osoby, jej odzieży i podręcznych przedmiotów** [pogrubienie autorek].

Art. 220. § 1. Przeszukania może dokonać prokurator albo na polecenie sądu lub prokuratora Policja, a w wypadkach wskazanych w ustawie – także inny organ.

§ 2. Postanowienie sądu lub prokuratora należy okazać osobie, u której przeszukanie ma być przeprowadzone.

§ 3. ⁽¹⁰⁹⁾ W wypadkach nie cierpiących zwłoki, jeżeli postanowienie sądu lub prokuratora nie mogło zostać wydane, organ dokonujący przeszukania okazuje nakaz kierownika swojej jednostki lub legitymację służbową, a następnie zwraca się niezwłocznie do sądu lub prokuratora o zatwierdzenie przeszukania. Postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie zatwierdzenia należy doręczyć osobie, u której dokonano przeszukania, w terminie 7 dni od daty czynności na zgłoszone do protokołu żądanie tej osoby. O prawie zgłoszenia żądania należy ją pouczyć.

8.3. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego

Z uwagi na zachowanie się osoby zatrzymywanej policjanci powinni pamiętać o odpowiednim doborze środków przymusu bezpośredniego, a także o prawidłowym sposobie ich użycia. Przede wszystkim powinni stosować takie środki, które służą do unieruchamiania czasowego osób, wiedzieć o warunkach i zasadach ich użycia oraz przewidywać sytuacje i przygotowywać się do ewen-

tualnego użycia tych, które nie stanowią indywidualnego wyposażenia (np. kaftan bezpieczeństwa, pas obezwładniający). Odpowiednio szybkie zaopatrzenie się w nie może gwarantować skuteczność i bezpieczeństwo przeprowadzanej interwencji – zatrzymania osoby²⁹.

Stosując kajdanki, policjant nie powinien tracić kontroli nad osobą zatrzymaną. Powinien tak przygotować kajdanki, aby można było założyć je szybko i sprawnie. W celu skutecznego obezwładnienia osoby można stosować jednocześnie chwytów obezwładniające. Należy zwracać szczególną uwagę na to, aby osoba zatrzymana nie zaatakowała policjanta (kopnięcie, uderzenie, przewrócenie, ugryzienie) bądź nie podjęła próby samookaleczenia. Policjanci powinni sprawować stały nadzór nad osobą zatrzymaną poprzez ciągłe jej obserwowanie, niezwłocznie reagować na podejmowane próby ucieczki, a w razie konieczności stosować odpowiednie techniki obezwładniające³⁰.

9. Czynności policjanta związane z zatrzymaniem osoby

Katalog czynności, które policjant jest zobowiązany wykonać podczas zatrzymania, jest bardzo szeroki. Regulują tę kwestię różne akty prawne, m.in. kodeks postępowania karnego, kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich, rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. i zarządzenie nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. Zgodnie z ww. zarządzeniem policjant, który na podstawie art. 244 § 1 k.p.k. dokonał zatrzymania osoby, niezwłocznie informuje osobę podejrzaną o:

- fakcie zatrzymania, a także wskazuje przepisy prawa, które uprawniają policjanta do dokonania zatrzymania,
- okolicznościach uzasadniających przypuszczenie, że popełniła ona określone przestępstwo, a także o wystąpieniu przynajmniej jednej z przesłanek,
- przysługujących jej prawach, które w razie żądania policjant realizuje.

Następnie policjant wysłuchuje zatrzymanego i jest zobowiązany umożliwić mu złożenie wniosków i oświadczeń w celu wskazania okoliczności, które mogą przemawiać za jego zwolnieniem, w szczególności takich, które wykluczają popełnienie przez niego przestępstwa lub wynikają ze stanu zdrowia. Okoliczności podane przez zatrzymanego podlegają natychmiastowemu sprawdzeniu.

²⁹ *Służba prewencyjna*, dz. cyt., cz. I, s. 203.

³⁰ Na temat technik obezwładniających zob.: Kazior L., Herman A., Osadowski P., *Wybrane elementy z samoobrony i technik interwencji*, Słupsk 2004.

O zatrzymaniu osoby policjant niezwłocznie zawiadamia prokuratora w sposób uzgodniony przez kierowników powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury i jednostki Policji.

W razie konieczności sprawdza się, czy zatrzymany jest po spożyciu alkoholu lub pozostaje pod wpływem środka odurzającego. Wynik badania policjant załącza do akt głównych postępowania. Badania przeprowadza się w warunkach i w sposób uregulowany w odpowiednich przepisach. Jeżeli osoba zatrzymana została poddana badaniu lekarskiemu, policjant załącza do akt głównych postępowania zaświadczenie lekarskie z przeprowadzonego badania.

Z zatrzymania osoby sporządza się protokół co najmniej w czterech jednobrzmiących egzemplarzach.

Bezpośrednio po zatrzymaniu należy sprawdzić, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie niebezpieczne przedmioty mogące stanowić zagrożenie dla niej lub dla policjanta. Policjant przeprowadza przeszukanie osoby zatrzymanej, jej odzieży i podręcznych przedmiotów tylko wówczas, gdy istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba zatrzymana posiada przy sobie rzeczy mogące stanowić dowody w sprawie lub podlegające zajęciu w postępowaniu karnym.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów* policjant przy zatrzymywaniu osoby jest zobowiązany podjąć wobec niej kolejno następujące czynności:

- 1) podać swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności służbowej. Policjant nieumundurowany okazuje ponadto legitymację służbową, a na żądanie osoby, wobec której podjęto wykonywanie tych uprawnień, umożliwia odnotowanie danych w niej zawartych,
- 2) sprawdzić, czy osoba zatrzymywana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przypadkowi,
- 3) odebrać broń i przedmioty, o których mowa w pkt 2,
- 4) wylegitymować osobę zatrzymywaną,
- 5) poinformować osobę zatrzymywaną o zatrzymaniu oraz uprzedzić o obowiązku podporządkowania się wydawanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom,
- 6) doprowadzić osobę zatrzymaną do jednostki organizacyjnej Policji.

W przypadku zatrzymywania osoby, co do której z posiadanych informacji lub okoliczności faktycznych wynika, że **może posiadać broń palną lub inne niebezpieczne przedmioty** mogące służyć do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia albo mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające

przypadkowi, policjant przystępując do zatrzymania, poprzedza je **okrzykiem „Policja”**, a następnie w kolejności:

- 1) sprawdza, czy osoba zatrzymywana posiada przy sobie broń lub inne niebezpieczne przedmioty mogące służyć do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia albo przedmioty mogące stanowić dowody w postępowaniu lub podlegające przypadkowi,
- 2) odbiera broń i przedmioty, o których mowa w pkt 1,
- 3) podaje swój stopień, imię i nazwisko w sposób umożliwiający odnotowanie tych danych, a także podstawę prawną i przyczynę podjęcia czynności służbowej. Policjant nieumundurowany okazuje ponadto legitymację służbową, a na żądanie osoby, wobec której podjęto wykonywanie tych uprawnień, umożliwia odnotowanie danych w niej zawartych,
- 4) informuje osobę zatrzymywaną o zatrzymaniu oraz uprzedza o obowiązku podporządkowania się wydawanym poleceniom, a także o możliwości użycia środków przymusu bezpośredniego w przypadku niepodporządkowania się wydanym poleceniom,
- 5) doprowadza osobę zatrzymaną do jednostki organizacyjnej Policji.

Po doprowadzeniu osoby zatrzymanej do jednostki organizacyjnej Policji policjant wykonuje kolejno następujące czynności:

- 1) poucza osobę zatrzymaną z powodu stworzenia w sposób oczywisty bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia ludzkiego lub mienia o prawie do:
 - a) wniesienia w terminie 7 dni zażalenia na zatrzymanie do sądu rejonowego właściwego dla miejsca zatrzymania,
 - b) wypowiedzenia się co do przyczyn zatrzymania,
 - c) zawiadomienia o zatrzymaniu wskazanej osoby najbliższej oraz pracodawcy, uczelni lub szkoły,
 - d) nawiązania w dostępnej formie kontaktu z adwokatem, a także bezpośrednio z nim rozmowy w obecności policjanta,
 - e) nawiązania w dostępnej formie kontaktu z właściwym urzędem konsularnym lub przedstawicielstwem dyplomatycznym, jeżeli osoba zatrzymana jest cudzoziemcem,
- 2) wysłuchuje osobę zatrzymaną na okoliczność zatrzymania,
- 3) sporządza protokół zatrzymania osoby,
- 4) doręcza osobie zatrzymanej kopię protokołu zatrzymania, za potwierdzeniem odbioru,
- 5) podejmuje czynności mające na celu realizację praw, o których mowa w pkt 1, jeżeli tego żądała osoba zatrzymana,
- 6) powiadamia o zatrzymaniu miejscowo właściwego prokuratora.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w przypadku zatrzymania penitencjarnego nie wykonuje się czynności określo-

nych w pkt 1 i 5³¹. Należy pamiętać jednak o tym, że osoba zatrzymana penitencjarnie ma uprawnienia wynikające z ustawy o Policji, tj.:

- 1) prawo do uzyskania pomocy medycznej,
- 2) prawo do złożenia zażalenia do właściwego miejscowo prokuratora na sposób przeprowadzonej czynności, o czym należy ją poinformować.

Jeżeli natomiast zachowanie osoby zatrzymanej wskazuje na to, że jest ona pod wpływem alkoholu lub innego podobnie działającego środka albo z innych powodów ma zakłóconą świadomość, pouczenie osoby o przysługujących jej uprawnieniach, a także doręczenie protokołu wykonuje się po ustaniu przyczyn zakłócających świadomość osoby zatrzymanej³².

Zgodnie z *Ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich* Policja lub działający na podstawie szczególnego upoważnienia ustawy organ administracji państwowej zbiera i utrwała dowody czynów karalnych w wypadkach niecierpiących zwłoki, a w razie potrzeby dokonuje **ujęcia nieletniego**. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, **Policja może zatrzymać**, a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić jego tożsamości.

Zatrzymanego nieletniego informuje się natychmiast o przyczynach zatrzymania, prawie do złożenia zażalenia do sądu rodzinnego na czynności naruszające jego prawa i innych przysługujących mu prawach. W razie uzasadnionej potrzeby zatrzymanego nieletniego należy niezwłocznie poddać badaniu lekarskiemu. Następnie z jego zatrzymania sporządza się protokół, którego kopię przekazuje się mu. Obowiązkiem Policji jest również niezwłoczne zawiadomienie rodziców lub opiekunów nieletniego o zatrzymaniu. Przez niezwłoczne powiadomienie należy rozumieć dopełnienie obowiązku powiadomienia tych osób, gdy tylko zostanie ustalony ich adres, numer telefonu itp.³³ Zawiadomienie przekazywane rodzicom lub opiekunom nieletniego powinno zawierać informacje dotyczące przyczyn zatrzymania oraz praw przysługujących nieletniemu. Ze względu na to, iż stroną w postępowaniu w sprawie nieletniego są rodzice, niezbędne jest zawiadomienie obojga rodziców lub tego z nich, który sprawuje bezpośrednią pieczę nad nieletnim. Jeżeli Policja ustali, iż nieletni posiada opiekuna (prawnego lub faktycznego), wówczas jego zawiadamia o powyższym³⁴. O zatrzymaniu nieletniego Policja niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin od chwili zatrzymania, zobowiązana jest zawiadomić właściwy sąd rodzinny, a gdy sprawa nieletniego zostanie przekazana prokuratorowi, również proku-

³¹ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów* (Dz.U. Nr 141, poz. 1186), § 10 ust. 2.

³² Tamże, § 10 ust. 3.

³³ A. Sochacki, dz. cyt., s. 20.

³⁴ Tamże, s. 21.

ratora. Funkcjonariusz pełniący służbę na stanowisku kierowniczym, po zapoznaniu się z protokołem zatrzymania nieletniego i materiałami sprawy, podejmuje decyzję o umieszczeniu nieletniego w policyjnej izbie dziecka³⁵.

Należy pamiętać o tym, że zgodnie z ww. ustawą w policyjnej izbie dziecka można również umieścić nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym na czas niezbędny do przekazania go właściwemu zakładowi, nie dłużej jednak niż na 5 dni.

10. Sporządzanie dokumentacji z zatrzymania lub doprowadzenia osoby

Należy pamiętać, że każda czynność wykonana przez policjanta musi zostać w prawidłowy sposób udokumentowana.

Na podstawie *Wytycznych nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych* podstawowym dokumentem prowadzonym przez policjanta pełniącego m.in. służbę patrolową i interwencyjną jest notatnik służbowy. Notatnik powinien odzwierciedlać przebieg służby, przede wszystkim zaś policjant powinien odnotować w nim wykonywane czynności, takie jak zatrzymanie czy też doprowadzenie osoby. Ponadto z zatrzymania osoby należy sporządzić protokół. Obowiązek ten został określony w nw. przepisach.

10.1. Zatrzymanie procesowe

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego

Art. 244. (...)

§ 3. Z zatrzymania sporządza się **protokół** [pogrubienie autorek], w którym należy podać imię, nazwisko i funkcję dokonującego tej czynności, imię i nazwisko osoby zatrzymanej, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – jej rysopis oraz dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z podaniem, o jakie przestępstwo się ją podejrzewa. Należy także wciągnąć do protokołu złożone przez zatrzymanego oświadczenia oraz zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach. Odpis protokołu doręcza się zatrzymanemu.

³⁵ Tamże.

**Zarządzenie nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r.
w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych
przez służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw
i ścigania ich sprawców**

§ 127. 1. Policjant z zatrzymania osoby sporządza **protokół** [pogrubienie autorek] co najmniej w czterech jednobrzmiących egzemplarzach, którego oryginał włącza do akt głównych postępowania, a kopię do akt kontrolnych, następną kopię przekazuje zatrzymanemu, a kolejną prokuratorowi. Dodatkowy egzemplarz jest niezbędny do policyjnego pomieszczenia przeznaczonego dla osób zatrzymanych w przypadku umieszczenia w nim zatrzymanego.

2. W razie zatrzymania osoby ujętej na podstawie art. 243 k.p.k. – dzień i godzina zatrzymania odpowiada przejęciu tej osoby przez Policję.

**Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania
w sprawach o wykroczenia**

Art. 46. (...)

§ 2. Z zatrzymania sporządza się **protokół** [pogrubienie autorek], którego odpis dołącza się zatrzymanemu za pokwitowaniem. W protokole należy podać imię i nazwisko oraz funkcję osoby dokonującej zatrzymania, imię i nazwisko zatrzymanego, a w razie niemożności ustalenia tożsamości – rysopis tej osoby, a ponadto dzień, godzinę, miejsce i przyczynę zatrzymania z określeniem wykroczenia, w związku z którym została zatrzymana. Należy również zapisać złożone przez zatrzymanego oświadczenia i zaznaczyć udzielenie mu informacji o przysługujących prawach.

10.2. Zatrzymanie pozaprocesowe

**Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r.
w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu
niektórych uprawnień policjantów**

§ 10. 1. Po doprowadzeniu osoby zatrzymanej do jednostki organizacyjnej Policji policjant wykonuje kolejno następujące czynności:

(...)

3) sporządza **protokół** [pogrubienie autorek] zatrzymania osoby.

10.3. Zatrzymanie nieletniego

**Ustawa z dnia 26 października 1982 r.
o postępowaniu w sprawach nieletnich**

Art. 40. (...)

§ 3. Z zatrzymania nieletniego sporządza się protokół.

10.4. Doprowadzenie osoby do wytrzeźwienia

**Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r.
w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób
w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień
i placówek utworzonych lub wskazanych
przez jednostkę samorządu terytorialnego**

§ 2. (...)

3. Doprowadzający osobę w stanie nietrzeźwości sporządza protokół doprowadzenia w celu wytrzeźwienia. Protokół ten zawiera w szczególności:

- 1) imię i nazwisko, jednostkę oraz numer służbowy doprowadzającego;
 - 2) datę i godzinę doprowadzenia;
 - 3) miejsce i okoliczności oraz opis interwencji;
 - 4) imię i nazwisko, imiona rodziców osoby doprowadzonej oraz wiek osoby doprowadzonej;
 - 5) nazwę i numer dokumentu tożsamości lub rysopis osoby doprowadzonej;
 - 6) adres osoby doprowadzonej;
 - 7) opis zachowania doprowadzonego w czasie interwencji i transportu, z uwzględnieniem okoliczności uniemożliwiających doprowadzenie do miejsca zamieszkania lub pobytu;
 - 8) określenie przedmiotów posiadanych przez osobę w stanie nietrzeźwości w chwili doprowadzenia;
 - 9) dyspozycję co do dalszego postępowania z osobą po wytrzeźwieniu;
 - 10) miejsce doprowadzenia oraz decyzję dyrektora izby, kierownika placówki lub komendanta jednostki Policji o przyjęciu lub odmowie przyjęcia.
4. W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do tożsamości osoby doprowadzonej do izby, placówki lub jednostki Policji dane tej osoby niezwłocznie sprawdza i potwierdza doprowadzający.

Bibliografia

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 12, poz. 114 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2003 r. Nr 58, poz. 515 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. Nr 106, poz. 1148 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. Nr 128, poz. 1175 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz.U. Nr 97, poz. 880 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 20, poz. 192).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie sposobu postępowania przy wykonywaniu niektórych uprawnień policjantów (Dz.U. Nr 141, poz. 1186).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz.U. Nr 192, poz. 1187).

Zarządzenie nr 1426 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie metodyki wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez

służby policyjne wyznaczone do wykrywania przestępstw i ścigania ich sprawców (Dz.Urz. KGP z 2005 r. Nr 1, poz. 1).

Zarządzenie nr 1355 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie metod i form organizowania i prowadzenia przez Policję pościgów i zorganizowanych działań pościgowych (Dz.Urz. Nr 1, poz. 1).

Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych (Dz.Urz. KGP Nr 13, poz. 104).

Bogal S., *Zatrzymanie osób*, „Problemy Kryminalistyki” 1971, nr 91–92.

Kuczevska B., *Prawa osoby zatrzymanej*, „Acta Universitatis Lodzianensis” 1994, nr 60.

Ptach L., *Użycie broni palnej*, Słupsk 2003.

Służba prewencyjna. Wybrane zagadnienia. Cz. I i II, praca zbiorowa, Słupsk 2005.

Sochacki A., *Postępowanie w sprawach nieletnich*, Słupsk 2008.

Stefański R.A., *Zatrzymanie według nowego kodeksu postępowania*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 10.

Sztangierska I., *Zatrzymanie*, Słupsk 2004.

Walc A., *Taktyczne aspekty zatrzymania osób*, Szczytno 2001.